

TILLÄGG TILL SVERIGES ÅTERHÄMTNINGSPLAN

Innehåll

DEL 1: TILLÄGG TILL SVERIGES ÅTERHÄMTNINGSPLAN	2
1. Inledning	2
1.1 Förändrade utmaningar sedan Sverige lämnade in sin ursprungliga återhämtningsplan.....	2
1.2 Den justerade återhämtningsplanen och de sex pelarna.....	2
1.3 Den justerade återhämtningsplanen och de landsspecifika rekommendationerna	4
2. Rättsligt stöd för tillägget till Sveriges återhämtningsplan	4
DEL 2: BESKRIVNING AV NYA OCH JUSTERADE REFORMER OCH INVESTERINGAR	6
1. Helt nya fokusområden	6
2. REPowerEU-kapitel	6
2.1 Svenska utmaningar relaterade till REPowerEU	6
2.2 Beskrivning av reformer och investeringar.....	8
3. Justerade fokusområden	25
DEL 3: KOMPLEMENTARITET OCH GENOMFÖRANDE AV PLANEN	25
DEL 4: PLANENS ÖVERGRIPANDE SAMSTÄMMIGHET OCH PÅVERKAN	29

DEL 1: TILLÄGG TILL SVERIGES ÅTERHÄMNINGSPLAN

1. Inledning

1.1 Förändrade utmaningar sedan Sverige lämnade in sin ursprungliga återhämtningsplan

Sedan Sverige lämnade in sin ursprungliga återhämtningsplan den 28 maj 2021 till Europeiska kommissionen har nya, oförutsedda utmaningar tillkommit. Sverige befinner sig i en alltmer utmanande ekonomisk situation. Hög inflation, stigande räntekostnader och osäkerhet tynger hushållens konsumtion och företagens investeringar. Bostadspriserna har fallit tydligt sedan toppen i februari 2022 och väntas fortsätta att falla. Den lägre omvärldsefterfrågan väntas därtill hålla tillbaka svensk export. Även framåtblickande indikatorer talar för en svag utveckling framöver – inte minst konsumentförtroendet, som är på mycket låga nivåer. Sammantaget väntas tillväxten i svensk ekonomi minska under 2023. Samtidigt är arbetslösheten i Sverige hög i jämförelse med andra europeiska länder. Det gäller särskilt för utrikes födda kvinnor och män som under lång tid stått utanför arbetsmarknaden. Särskilt allvarig är situationen för utrikes födda kvinnor, som har ett mycket lågt arbetskraftsdeltagande. Arbetslösheten väntas öka med en viss fördröjning i takt med att ekonomin bromsar in.

Inflationen steg snabbt under 2022 till följd av höga energipriser, en hög efterfrågan och kvarvarande utbudsproblem efter pandemin. Energipriserna sjönk dock i slutet på 2022 och blev lägre än väntat i inledningen på 2023. Det har bidragit till en nedgång i inflationen mätt med KPIF. Kärninflationen mätt med KPIF exklusive energi är dock kvar på höga nivåer och har inte sjunkit i samma utsträckning. Inflationen är därmed kvar på en fortsatt hög nivå i Sverige och trots att inflationstakten väntas sjunka, kommer det ändå innebära en fortsatt hög prisnivå för flera varor och tjänster.

1.2 Den justerade återhämtningsplanen och de sex pelarna

De nationella återhämtningsplanerna ska enligt Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2021/241 av den 12 februari 2021 om inrättande av faciliteten för återhämtning och resiliens (RRF-förordningen) stärka unionens och medlemsstaternas resiliens genom stöd till åtgärder som avser de politikområden av europeisk betydelse som bygger på följande sex pelare: grön omställning; digital omställning; smart och hållbar tillväxt för alla; social och territoriell sammanhållning; hälsa samt ekonomisk, social och institutionell resiliens samt strategier för nästa generation. I den ursprungliga återhämtningsplanen som Sverige lämnade in beskrivs på s. 10–17 hur åtgärderna bidrar till de sex pelarna. Denna beskrivning gäller fortfarande, med några mindre justeringar utifrån detta tillägg.

Den gröna omställningen (pelare 1) främjas genom att investeringarna Energieffektivisering av flerbostadshus och Investeringsstöd till hyresbostäder och bostäder för studerande utökas. De utökade stöden bidrar till att öka takten för energieffektiviseringen. Reformen Snabbare tillståndsprocess vid elnätsbyggnation främjar den gröna omställningen genom att snabbare öka kapaciteten i elnätet, vilket förbättrar förutsättningarna för förnybar elproduktion och

elektrifieringen som är avgörande för klimatomställningen. Investeringarna och reformen kompletteras med åtgärder utanför återhämtningsplanen som finansieras med nationella medel (se beskrivning på s. 11–14). Ett mål och ett delmål för investeringen Järnvägssatsningen¹ lyfts ur återhämtningsplanen med stöd av artikel 18(2) i RRF-förordningen. De åtgärder som omfattas av målet och delmålet kommer dock att genomföras med nationella medel med en något förlängd tidsplan bortom facilitetens livslängd. Sammantaget innebär dessa ändringar fortsatt ett balanserat svar på behovet av en grön omställning (pelare 1), i enlighet med Sveriges ursprungliga återhämtningsplan.

Stödet enligt investeringen Energieffektivisering av flerbostadshus skapar även incitament för fastighetsägare att inkludera smarta energisystem vid bostadsrenoveringar. Flera stora trender pekar mot ett större intresse för digitaliserade fastigheter där till exempel prognosstyrning och effektbalansering är några nyckelfaktorer. Boverket, som är den myndighet som arbetar med frågor om planering och byggande, har fått förnyade uppdrag att arbeta för en utbyggd digitalisering av sektorn. Stödet kan gå till ett stort antal åtgärder där ökad digitalisering är en. Incitamenten för digitalisering kommer främst från branschen själv och styrs inte av myndighetskrav, men möjliggörs av och kommer till stånd tack vare stödet. Den digitala omställningen (pelare 2) stärks i och med att stödet till Energieffektivisering av flerbostadshus kraftigt utökas.

Justeringarna bedöms få en marginellt positiv påverkan på smart och hållbar tillväxt för alla (pelare 3). Den utökning av stöden i detta tillägg till Energieffektivisering av flerbostadshus och Investeringstöd till hyresbostäder och bostäder för studerande innebär ökade offentliga investeringar, vilket bör kunna öka tillväxt och sysselsättning. Bostadsinvesteringar kan också bidra till en väl fungerande bostadsmarknad i hela landet, vilket är en viktig förutsättning för en konkurrenskraftig ekonomi med tillväxt och ökat välstånd. Detta beskrivs vidare i Sveriges ursprungliga återhämtningsplan (s. 10–17, 196–200).

Den sociala och territoriella sammanhållningen (pelare 4) bedöms få en marginellt positiv påverkan genom förstärkningen av Investeringstöd för hyresbostäder och bostäder för studerande. Stödet är förenat med ett antal villkor för att säkerställa att hyresnivåerna blir lägre än annan nyproduktion, vilket främjar social sammanhållning genom att bidra till produktion av bostäder som fler hushåll har råd med. En förutsättning för att få stöd är därtill att en viss andel av bostäderna erbjuds unga eller personer i en socialt utsatt situation.

Justeringarna bedöms inte påverka hälsa, ekonomisk, social och institutionell motståndskraft (pelare 5). Slutligen bedöms utökningen av Investeringstöd för hyresbostäder och bostäder för studerande få en något positiv påverkan på strategier för nästa generation (pelare 6). Stödet kan bl.a. lämnas för att anordna bostäder för studerande och bostäder i syfte att underlätta inträde på den ordinarie bostadsmarknaden för personer med socialt utsatt situation. Därutöver ska en viss andel av bostäderna i vanliga hyreshus med minst 10

¹ Avser referensnummer 11 och 12 i bilagan till rådets genomförandebeslut om godkännande av bedömningen av Sveriges återhämtnings- och resiliensplan (ST 7772/22 + ADD1).

lägenheter erbjudas unga eller eller kunna hyras av kommunen i syfte att underlätta inträde på den ordinarie bostadsmarknaden för personer i en socialt utsatt situation.

1.3 Den justerade återhämtningsplanen och de landsspecifika rekommendationerna

Den ursprungliga återhämtningsplanen samt justeringarna i detta tillägg till planen hanterar fortsatt de landsspecifika rekommendationer som lämnats till Sverige. Ingen åtgärd tas bort i sin helhet utan endast ett av tre mål samt delmålet avseende Järnvägssatsningen utgår ur planen. Justeringarna i form av minskade åtaganden för att beakta nedrevideringen av det icke-återbetalningspliktiga ekonomiska stödet som är tillgängligt för Sverige är därmed modesta sett till planen som helhet. Borttagna mål och delmål kommer fortfarande att genomföras men med nationell finansiering och en något förlängd tidsplan bortom facilitetens livslängd.

Justeringar har i stället framför allt skett i form av utökning av befintliga åtgärder som inkluderats i REPowerEU-kapitlet samt en ny reform som svarar mot REPowerEU-målen och den relevanta energirelaterade landsspecifika rekommendationen från 2022. Åtgärderna i REPowerEU-kapitlet bidrar till ökad motståndskraft, säkerhet och hållbarhet i Sveriges energisystem (och därmed även EU:s energisystem i sin helhet) genom att minska det totala beroendet av fossila bränslen. Effekten uppnås genom investeringar som förbättrar energieffektiviteten i bostadssektorn och en reform som bidrar till en snabbare tillståndsprocess vid utbyggnad av elnätet. Sammantaget bidrar återhämtningsplanen, inklusive justeringarna i och med detta tillägg, alltså till de landsspecifika rekommendationer som riktats till Sverige. För en närmare beskrivning av hur REPowerEU-kapitlet bidrar till den energirelaterade rekommendationen från 2022, se s. 7. Tilläggets påverkan på planens övergripande samstämmighet beskrivs vidare på s. 28. För en beskrivning av hur de utökade investeringarna i REPowerEU-kapitlet bidrar till tidigare landsspecifika rekommendationer, se s. 17–26 i den ursprungliga återhämtningsplanen.

2. Rättsligt stöd för tillägget till Sveriges återhämtningsplan

Återhämtningsplanen justeras enligt följande:

Tillägg i enlighet med artikel 21a i RRF-förordningen² för att dra nytta av ytterligare icke-återbetalningspliktigt ekonomiskt stöd, se REPowerEU-kapitel s. 6–24.

Tillägg i enlighet med artikel 21b i RRF-förordningen för att dra nytta av frivillig överföring från brexitjusteringsreserven (BAR), se REPowerEU-kapitel s. 6–24.

² När det i tillägget görs hänvisningar till RRF-förordningen, avses förordningen i dess lydelse enligt Europaparlamentets och rådets förordning (2023/435) om ändring av förordning (EU) 2021/241 vad gäller REPowerEU-kapitel i planer för återhämtning och resiliens och om ändring av förordningarna (EU) nr 1303/2013, (EU) 2021/1060 och (EU) 2021/1755 samt direktiv 2003/87/EG.

REPowerEU	
Delmålets/målets referensnummer i rådets genomförandebeslut³	Mål 8
Investerings namn	Fokusområde 1 – investering 3: Energieffektivisering av flerbostadshus
Typ av ändring jämfört med rådets genomförandebeslut	Utökad
Rättsligt stöd för ändringen	☐ Artikel 14(2) – begäran om lån ☐ Artikel 18(2) – uppdatering av högsta ekonomiska bidrag ☐ Artikel 21 – ändring på grund av objektiva omständigheter ☒ Artikel 21a – icke-återbetalningspliktigt ekonomiskt stöd från REPowerEU (ETS intäkter) ☒ Artikel 21b – Överföring från BAR ☐ Inget av ovan, korrigering av skrivfel
Delmålets/målets referensnummer i rådets genomförandebeslut	Mål 51
Investerings namn	Fokusområde 5 – investering 1: Investeringsstöd för hyresbostäder och bostäder för studerande
Typ av ändring jämfört med rådets genomförandebeslut	Utökad
Rättsligt stöd för ändringen	☐ Artikel 14(2) – begäran om lån ☐ Artikel 18(2) – uppdatering av högsta ekonomiska bidrag ☐ Artikel 21 – ändring på grund av objektiva omständigheter ☒ Artikel 21a – icke-återbetalningspliktigt ekonomiskt stöd från REPowerEU (ETS intäkter) ☐ Artikel 21b – Överföring från BAR ☐ Inget av ovan, korrigering av skrivfel
Reformens referensnummer i rådets genomförandebeslut	–
Reformens namn	Snabbare tillståndsprocess vid elnätsbyggnation
Typ av ändring jämfört med rådets genomförandebeslut	Tillagd
Rättsligt stöd för ändringen	☐ Artikel 14(2) – begäran om lån ☐ Artikel 18(2) – uppdatering av högsta ekonomiska bidrag ☐ Artikel 21 – ändring på grund av objektiva omständigheter ☒ Artikel 21a – icke-återbetalningspliktigt ekonomiskt stöd från REPowerEU (ETS intäkter) ☐ Artikel 21b – Överföring från BAR ☐ Inget av ovan, korrigering av skrivfel

³ Med rådets genomförandebeslut avses rådets genomförandebeslut om godkännande av bedömningen av Sveriges återhämtnings- och resiliensplan.

Uppdatering i enlighet med artikel 18(2) i RRF-förordningen för att ta hänsyn till det uppdaterade högsta ekonomiska bidrag som är tillgängligt för Sverige.

Grön återhämtning	
Delmålets/målets referensnummer i rådets genomförandebeslut	Mål 11, delmål 12
Investeringsnamn	Fokusområde 1 – investering 4: Järnvägssatsning
Typ av ändring jämfört med rådets genomförandebeslut	Borttagen
Rättsligt stöd för ändringen	☐ Artikel 14(2) – begäran om lån ☒ Artikel 18(2) – uppdatering av högsta ekonomiska bidrag ☐ Artikel 21 – ändring på grund av objektiva omständigheter ☐ Artikel 21a – icke-återbetalningspliktigt ekonomiskt stöd från REPowerEU (ETS intäkter) ☐ Artikel 21b – Överföring från BAR ☐ Inget av ovan, korrigering av skrivfel

DEL 2: BESKRIVNING AV NYA OCH JUSTERADE REFORMER OCH INVESTERINGAR

1. Helt nya fokusområden

Inga nya fokusområden läggs till den ursprungliga återhämtningsplanen.

2. REPowerEU-kapitel

2.1 Svenska utmaningar relaterade till REPowerEU

Sverige står inför ett växande behov av el i hela samhället. Prognoser pekar på att elkonsumtionen kan komma att fördubblas då Sverige elektrifierar större delar av industrin och transportsektorn. Den svenska regeringen ser positivt på att flera industrier väljer att etablera sin verksamhet i Sverige men kan konstatera att ytterligare insatser kommer att krävas för att Sverige även fortsättningsvis ska vara ett attraktivt land för nya industriella investeringar.

På energiområdet finns vissa brister som skyndsamt behöver hanteras och möjligheter att ytterligare stärka det svenska energisystemet för att snabba på energiomställningen. Ett exempel på en brist är de höga energipriser som präglat hela den europeiska marknaden sedan slutet av 2021. Andra frågeställningar är hur den ökande efterfrågan på el kan mötas på ett kostnadseffektivt sätt med bibehållen leveranssäkerhet, liksom vilka åtgärder som krävs för en tillfredsställande beredskapsnivå och försörjningstrygghet. Ett viktigt hinder för omställningen är tillståndsförfarandena för fossilfri energi och tillhörande kraftnätsinfrastruktur, som behöver bli snabbare och effektivare.

Även kompetensförsörjningen kopplad till klimatomställningen är en utmaning. En säkrad kompetensförsörjning är en grundläggande förutsättning för elektrifiering och klimat-

omställning som annars riskerar att bromsas upp. Energibranschen i Sverige växer kraftigt och rekryteringsbehovet ökar samtidigt som branschen står inför stora pensionsavgångar. För att inte kompetensbrist ska bli ett hinder för elektrifieringen behöver energisektorns och närstående sektors attraktionskraft stärkas liksom möjligheterna till kompetensväxling, vidareutbildning och praktik. Den ojämna könsfördelningen på utbildningar inom el och energi liksom inom energisektorn i stort begränsar i nuläget rekryteringsunderlaget och utgör därmed ett hinder för kompetensförsörjningen.

Den sjätte utvärderingsrapporten som FN:s vetenskapliga panel, IPCC, tagit fram under 2021 och 2022 visar att möjligheterna att begränsa den globala medeltemperaturhöjningen till 1,5 grader blir allt mindre och att kraftfulla samt skyndsamma åtgärder som begränsar utsläppen krävs. Snabbare elektrifiering av transportsektorn är en viktig åtgärd för att Sverige, på ett samhällsekonomiskt effektivt sätt, ska nå etappmålet för transportsektorn till 2030 samt att utsläppen i sektorn ska kunna vara i princip noll senast 2045. Takten i elektrifieringen av transporterna behöver höjas genom t.ex. att stärka satsningarna på laddinfrastruktur. Det behövs laddinfrastruktur där människor bor, arbetar och reser.

REPowerEU-åtgärder som svarar mot de svenska utmaningarna

De åtgärder som inkluderas i detta kapitel svarar mot de utmaningar som redogjorts för ovan samt mot den energirelaterade landsspecifika rekommendation som antogs av Ekofin-rådet den 12 juli 2022. Sverige rekommenderades att under 2022 och 2023 vidta följande åtgärder:

”Minska det totala beroendet av fossila bränslen genom att påskynda utbyggnaden av förnybar energi och öka kompletterande investeringar i nätverksinfrastruktur, förstärka interna nät inom landet för att säkerställa tillräcklig nätkapacitet, förbättra energieffektivitet, och ytterligare effektivisera tillståndsförfaranden gällande projekt för förnybar energi.”

Investeringarna Energieffektivisering av flerbostadshus och Investeringstöd för hyresbostäder och bostäder för studerande bidrar till att möta det starkt växande behovet av el och den landsspecifika rekommendationen ovan, genom att minska det totala beroendet av fossila bränslen genom att förbättra energieffektiviteten. För att få stöd enligt Energi-effektivisering av flerbostadshus krävs att energieffektiviseringsåtgärden förbättrar byggnadens energiprestanda, uttryckt som ett primärenergital, med minst 20 procent. För att få stöd enligt Investeringstöd för hyresbostäder och bostäder för studerande krävs att byggnaden är mer energieffektiv än vad som gäller för nyproduktion generellt. För detta stöd finns dessutom möjlighet till höjning av det högsta stödbeloppet om energianvändningen understiger vissa nivåer. De båda stöden är klimatmärkta i den ursprungliga planen enligt bilaga VI i RRF-förordningen (se vidare REPowerEU-kapitlet s. 6–24). Dessa två investeringar sker inom en sektor som står för en stor andel av energianvändningen i Sverige och bidrar därmed effektivt till att möta utmaningen. Utöver effekterna på energieffektivitet främjas flera andra REPowerEU-mål såsom minskad energifattigdom och incitament till minskad energiefterfrågan, se beskrivning på s. 8–11.

Investeringarna kompletteras med en reform som syftar till att påskynda utbyggnad och upprustning av det nationella och gränsöverskridande elnätet, vilket i sin tur är en förutsättning för en ökad utbyggnad av förnybar elproduktion. Reformen bidrar till en snabbare tillståndsprocess vid elnätsbyggnation, vilket i linje med den energirelaterade landsspecifika rekommendationen främjar förstärkta interna nät inom landet och effektiviserade tillståndsförfaranden. En snabbare förstärkning av elnätet innebär att även nätkapaciteten kan höjas i en snabbare takt.

Effekten av åtgärderna uppnås när dessa är genomförda, dvs. i god tid före 2030, i enlighet med artikel 19.3 i RRF-förordningen. Tillsammans med övriga åtgärder i Sveriges återhämtningsplan, samt investeringar och reformer som Sverige genomför utanför denna plan, kommer REPowerEU göra att Sverige står bättre rustat för att klara den gröna omställningen och det växande energibehovet.

2.2 Beskrivning av reformer och investeringar

a) Sammanfattande tabell

Åtgärder som utökats med bidrag (artikel 21a, 21b (2))		
Namn på åtgärd	Referensnummer i rådets genomförandebeslut	Estimerad kostnad
Energieffektivisering av flerbostadshus	8	1 660 miljoner kronor (163,95 miljoner euro)
Investeringsstöd för hyresbostäder och bostäder för studerande	51	1 200 miljoner kronor (118,52 miljoner euro)

Anm.: Baserat på ECB:s referensväxelkurs dagen för inlämnandet av Sveriges ursprungliga återhämtningsplan den 28 maj 2021.

Åtgärder som lagts till utan bidrag (artikel 21a)		
Namn på åtgärd	Referensnummer i rådets genomförandebeslut	Estimerad kostnad
Snabbare tillståndsprocess vid elnätsbyggnation	—	—

b) REPowerEU-mål

REPowerEU-åtgärdernas bidrag till målen

Kombinationen av åtgärder i detta kapitel ökar resiliensen, säkerheten och hållbarheten hos unionens energisystem genom att främja målen i artikel 21c.3 i RRF-förordningen. Åtgärderna bidrar dels till mål b) i ovannämnda artikel, att främja energieffektivitet i byggnader och kritisk infrastruktur, dels till mål c) att hantera energifattigdom samt till mål d) att skapa incitament till att minska energiefterfrågan. Vidare bidrar åtgärderna till mål e) såvitt avser att ta itu med interna och gränsöverskridande flaskhalsar i energiöverföringen och energidistributionen. Med interna flaskhalsar avses i det här sammanhanget nationella. Åtgärderna kompletterar de investeringar som redan finns i Sveriges återhämtningsplan samt övriga investeringar som finansieras utanför RRF med nationella medel. Åtgärderna bidrar även till den gröna omställningen.

Enligt artikel 21c.3 i RRF-förordningen ska reformer och investeringar i REPowerEU-kapitlet syfta till att bidra till minst ett av följande mål:

- a) Att förbättra energiinfrastruktur och energianläggningar för att omedelbart säkerställa försörjningstryggheten när det gäller gas, inbegripet flytande naturgas, särskilt för att diversifiera försörjningen i hela unionens intresse; åtgärder som rör oljeinfrastruktur och oljeanläggningar som är nödvändiga för att omedelbart säkerställa försörjningstryggheten får inkluderas i REPowerEU-kapitlet för en medlemsstat enbart om denna medlemsstat senast den 1 mars 2023 på grund av sitt särskilda beroende av råolja och sitt geografiska läge har varit föremål för det exceptionella och tillfälliga undantaget i artikel 3m.4 i förordning (EU) nr 833/2014.
- b) Att främja energieffektivitet i byggnader och kritisk energiinfrastruktur, fasa ut fossila bränslen i industrin, öka produktionen och användningen av hållbar biometan och förnybar eller fossilfri vätgas och öka andelen och påskynda utbyggnaden av förnybar energi.
- c) Att hantera energifattigdom.
- d) Att skapa incitament till att minska energifterfrågan.
- e) Att ta itu med interna och gränsöverskridande flaskhalsar i energiöverföringen och energidistributionen, stödja lagring av el och påskynda integreringen av förnybara energikällor samt stödja transporter med nollutsläpp och infrastruktur för dessa, inklusive järnvägar.
- f) Att stödja målen i leden a–e genom en påskyndad omskolning för att öka arbetskraftens gröna kompetens och därtill hörande digitala färdigheter samt genom stöd till värdekedjorna för råvaror av avgörande betydelse och kritisk teknik med koppling till den gröna omställningen.

En viktig utmaning för Sverige är att kunna möta det växande behovet av el framöver när större delar av industrin och transportsektorn ska elektrifieras. Bostadssektorn står i dag för en betydande del av energianvändningen i Sverige. Potentialen i främjad energieffektivitet i såväl befintligt byggnadsbestånd som nyproduktion är därför stor. Investeringarna i energieffektivisering av flerbostadshus och investeringsstöd för hyresbostäder och bostäder för studerande bidrar framför allt till mål b) ovan genom att främja energieffektivitet i byggnader. Investeringarna bidrar sammantaget till förbättring av den samlade energiprestandan i det totala bostadsbeståndet. På så sätt svarar båda åtgärder väl mot de bakomliggande syftena med RRF-förordningen och med införandet av REPowerEU-kapitel i medlemsstaters återhämtningsplaner i fråga om energieffektivisering.

För att vara stödberättigad enligt Energieffektivisering av flerbostadshus måste energieffektiviseringsåtgärden beräknas förbättra byggnadens energiprestanda med minst 20 procent. Även investeringsstödet för hyresbostäder och bostäder för studenter har ett starkt fokus på energieffektivitet. För att få stöd enligt investeringsstöd för hyresbostäder och bostäder för studerande krävs, enligt 8 § punkt 5 i förordningen (2016:881) om statligt investeringsstöd för hyresbostäder för bostäder för studerande (hädanefter stödförordningen), att projektet bidrar till ett långsiktigt hållbart byggande genom att

byggnaden har låg energianvändning, motsvarande högst 88 procent av vad som krävs för att byggnaden ska anses vara en nära-nollenergibyggnad enligt 3 kap. 14 § plan- och byggförordningen (2011:338)⁴. Det är därutöver möjligt att få ett förhöjt stöd om energiprestandan är extra hög och byggnadsprojektet medför en energianvändning motsvarande högst 56 procent av vad som krävs för att byggnaden ska anses vara en nära-nollenergibyggnad enligt 3 kap. 14 § plan- och byggförordningen (13 § punkt 1 i stödförordningen). Stödet kan då höjas med högst 75 procent av grundbeloppet. I den ursprungliga återhämtningsplanen (s. 165) framgår att en betydande andel – minst 65 procent av samtliga ärenden som ledde till utbetalningar under 2020 och 2021 – uppfyllde kraven för ett högre stödbelopp. År 2022 uppgick denna andel till mer än 70 procent. I och med att stödet bidrar till nybyggnation av bostäder med hög energiprestanda bidrar det till en genomsnittlig energieffektivisering av det totala bostadsbeståndet. I den ursprungliga planen märktes också stödet som 40 procents klimatåtgärd, i enlighet med RRF-förordningens Bilaga VI Metod för klimattagning för facilitetens olika insatstyper, kod 025b Uppförande av nya energieffektiva byggnader.

Enligt artikel 21c.3 i RRF-förordningen ska reformer och investeringar i REPowerEU-kapitlet syfta till att bidra till minst ett av ovan nämnda mål, och nämnda investeringar bidrar till framför allt mål b) att främja energieffektivitet i byggnader. Därutöver skapar investeringarna även incitament för fastighetsägare att investera i energibesparingar genom att inkludera smarta energisystem vid bostadsrenoveringar, vilket i enlighet med mål d) ovan ytterligare kan minska energiefterfrågan på hushålls- och företagsnivå samt på nationell nivå. Flera stora trender pekar mot ett större intresse för digitaliserade fastigheter där t.ex. prognosstyrning och effektbalansering är några nyckelfaktorer. När det gäller Energi-effektivisering av flerbostadshus kan stödet gå till ett stort antal åtgärder bl.a. ökad digitalisering. Incitamenten för digitalisering kommer främst från branschen själv och styrs inte av myndighetskrav, men möjliggörs av och kommer till stånd tack vare stödet.

Ökad energieffektivisering av bostäder bidrar också till mål c) att bekämpa energifattigdom för hushåll, eftersom en högre energiprestanda leder till minskad energianvändning för byggnaden, både den fastighetsgemensamma delen och den lägenhetsvisa energianvändning som hyresgästerna själva står för och betalar. Som beskrivs i bilagan till rådets genomförandebeslut, syftar Investeringsstöd för hyresbostäder och bostäder för studerande till att öka tillgången på nya hyresbostäder med lägre hyra jämfört med nya icke-subventionerade bostäder. Stödet är därför villkorat med krav på att hyran inte får överstiga en viss nivå, som är lägre än i övrig nyproduktion. Stödet är även villkorat med krav på att hyresvärden inte får neka en hyresgäst att hyra en subventionerad bostad med argumentet att inkomsten är för låg,

⁴ Av 3 kap. 14 § plan- och byggförordningen (2011:338) följer att för att uppfylla det krav på energihushållning och värmeisolering som anges i 8 kap. 4 § första stycket 6 plan- och bygglagen (2010:900) ska en byggnad 1. ha en mycket hög energiprestanda där den energi som tillförs i mycket hög grad kommer från förnybara energikällor (nära-nollenergibyggnad) uttryckt som primärenergi beräknad med en viktningfaktor per energibärare som ska bidra till teknikneutralitet mellan hållbara uppvärmningssystem som inte är fossilbränslebaserade, 2. ha särskilt goda egenskaper när det gäller hushållning med el, och 3. vara utrustad med en klimatskärm som säkerställer god värmeisolering. Kravet på nära-noll energibygnader infördes genom en ändring av plan- och byggförordningen 2016 (förordning [SFS 2016:1249] om ändring av plan- och byggförordningen). Boverket, som är ansvarig myndighet, får meddela föreskrifter angående tillämpningen av dessa egenskapskrav, enligt 10 kap. 3 § p. 7 plan- och byggförordningen.

så länge personen eller hushållet har möjlighet att betala hyran. Detta eftersom många hyresvärdar har schablonmässiga inkomstkrav för presumtiva hyresgäster som i många fall kan vara flera gånger hyran i inkomster. Genom kombinationen av dessa två villkor ska stödet medföra att dessa bostäder blir tillgängliga för fler hushåll, vilket även underlättar situationen för personer i den nedre delen av inkomstfördelningen, studenter eller personer som håller på att ta sig in på arbetsmarknaden.

Stöd enligt Investeringsstöd för hyresbostäder och bostäder för studerande får lämnas för bostäder för studerande och bostäder som anordnas i syfte att underlätta inträde på den ordinarie bostadsmarknaden för personer i en socialt utsatt situation (3 § andra stycket i stödförordningen). Därutöver ska stödmottagaren, i projekt med minst tio lägenheter, erbjuda kommunen minst 12,5 procent av lägenheterna i projektet att bl.a. hyra i syfte att underlätta inträde på den ordinarie bostadsmarknaden för personer i en socialt utsatt situation (8a § punkt 1 i stödförordningen). Genom flyttkedjor kan bostäder i beståndet, där hyran är lägre än i nyproducerade bostäder som tillkommit med investeringsstöd, frigöras och i den utsträckning som dessa kommer ekonomiskt svaga hushåll till del så förbättras även deras hushållsekonomi, inbegripet utgifterna för hushållsenergi. Tillskottet av investeringsstödsbostäder kan alltså indirekt bidra till att hushåll med något lägre inkomster inte behöver lägga lika stor del av sin inkomst på bostaden och energikostnader som är relaterade till boendet.

Sammantaget är utökningen av investeringarna Energieffektivisering av flerbostadshus och Investeringsstöd för hyresbostäder och bostäder för studerande och därmed dessas bidrag till REPowerEU-målen betydande.

Investeringarna i bostadssektorn kompletteras med en reform som tar itu med interna och gränsöverskridande flaskhalsar i energiöverföringen och energidistributionen i enlighet med mål e) ovan, genom att främja en snabbare utbyggnad av elnätet. Detta uppnås genom att betydelsefulla elledningar, däribland ledningar som utgör eller är nödvändiga för att möjliggöra utlandsförbindelser, får anläggas och drivas i vissa lokala miljöskyddsområden utan att en särskild prövningsprocess initieras för varje specifikt område. Prövningen görs i stället inom ramen för den allmänna tillståndsprocessen. En sådan mer samlad miljöprövning bidrar till kortare tillståndsprocesser vilket möjliggör en snabbare utbyggnad av elnätet och därmed en snabbare ökning av nätkapaciteten, utan att sänka kraven i prövningen. Med en samlad miljöprövning beaktas samtliga miljöeffekter vid ett och samma tillfälle vilket är positivt ur miljöprövningssynpunkt. Ökad kapacitet i elnätet är vidare en förutsättning för ökad utbyggnad av förnybar elproduktion.

Åtgärder utanför återhämtningsplanen som bidrar till REPowerEU-målen och relevanta landsspecifika rekommendationer

Utöver de åtgärder som inkluderats i REPowerEU-kapitlet genomför Sverige en rad andra åtgärder som bidrar till REPowerEU-målen och relevanta landsspecifika rekommendationer som getts till Sverige. Nedan redogörs för ett urval av dessa. Åtgärderna ingår inte i återhämtningsplanen eftersom Sveriges bidrag och därmed utrymme inom planen är begränsat.

Energieffektivisering

Utöver stöd till energieffektivisering av flerbostadshus har regeringen infört ett nytt stöd till energieffektivisering av småhus, vilket hanterar mål b) som avser att främja energieffektiviteten i byggnader i artikel 21c.3 i RRF-förordningen. Incitament till energieffektivisering i småhus finns även sedan tidigare genom det skatteavdrag som i vissa fall får göras för delar av arbetskostnaden för reparation, underhåll, ombyggnad och tillbyggnad (rotavdrag).

För att ytterligare främja energieffektiviteten inom byggsektorn har Boverket fått i uppdrag att genomföra en kontrollstation för att följa upp och utvärdera om nuvarande byggregler på ett kostnadseffektivt sätt bidrar till teknikneutrala val av hållbara, dvs. icke-fossilbränslebaserade uppvärmnings- och kylsystem, långsiktigt energieffektiva byggnader med bra klimatskärm och en effektiv elanvändning i uppvärmningen som beaktar effektutmaningen i energisystemet (I2022/01693). Boverket redovisade sitt uppdrag den 15 mars 2023.

Energi- och elförsörjning

Sverige genomför flera reformer på skatteområdet. En sådan är förstärkt skattereduktion för installation av solceller (prop. 2022/23:15, bet. 2022/23:FiU1, rskr. 2022/23:51). Reformen trädde ikraft den 1 januari 2023 och innebär att subventionsgraden för skattereduktionen för installation av solceller höjs från 15 procent till 20 procent. På så sätt sänks köparens kostnad, vilket förväntas stimulera efterfrågan på solceller ytterligare. Stödet kan således bidra till mål b) att öka andelen och påskynda utbyggnaden av förnybar energi i artikel 21c.3 i RRF-förordningen. Sedan tidigare har privatpersoner fr.o.m. 2021 rätt till skattereduktion för installation av grön teknik. Skattereduktionen ersatte det tidigare solcellsstödet. Skattereduktionen för installation av grön teknik medger, utöver installation av nätanslutet solcellssystem, rätt till skattereduktion för installation av system för lagring av egenproducerad elenergi och installation av laddningspunkt till elfordon. Detta främjar mål e) i artikel 21c.3 i RRF-förordningen genom att stödja lagring av el och påskynda integreringen av förnybara energikällor samt stödja transporter med nollutsläpp och infrastruktur för dessa.

Regeringen har tillsatt flera utredningar och lämnat uppdrag till myndigheter som väntas bidra med underlag för beslut som kan främja energi- och elförsörjningen. Regeringen har t.ex. gett Affärsverket svenska kraftnät (Svenska kraftnät) och Energimyndigheten ett uppdrag som syftar till att stärka försörjningstryggheten i energisektorn (I2022/02319). Myndigheterna ska under det första halvåret 2023 kartlägga potentialen i befintlig och outnyttjad elproduktion

samt identifiera orsakerna till att den inte tillgängliggjorts elmarknaden. Myndigheterna ska även förbereda för att utvidga den svenska effektreserven i syfte att säkerställa att de åtgärder som finns till förfogande används för att trygga elförsörjningen redan nästa vinter. Uppdragen kan bidra till mål e) i artikel 21c.3 i RRF-förordningen som avser att ta itu med interna och gränsöverskridande flaskhalsar i energiöverföring och energidistribution.

Snabbare klimatomställning i transportsektorn

Eldrivna transporter ska möjliggöras i hela landet genom en snabb, samordnad och samhällsekonomiskt effektiv utbyggnad av ändamålsenlig laddinfrastruktur. Riksdagen har därför, på förslag av regeringen, förlängt en satsning som ska säkerställa förbättrad tillgänglighet till laddinfrastruktur och ökad laddkapacitet i hela landet. Satsningen utökas med ca 1,6 miljarder kronor (prop. 2022/23:1, bet. 2022/23:FiU1, rskr. 2022/23:51).

Utöver det förstärks två åtgärder i den ursprungliga återhämtningsplanen – Klimatklivet och Industriklivet. Klimatklivet ökas med 1,4 miljarder kronor som är öronmärkta för laddinfrastruktur. Riksdagen har även, på förslag från regeringen, förstärkt satsningen på stöd till forskning och utveckling av ny teknik som minskar utsläpp (Industriklivet) med 1,8 miljarder kronor (prop. 2022/23:1, bet. 2022/23:FiU1, rskr. 2022/23:51). Stöd kan t.ex. användas till utveckling av nya tekniker för produktion av biodrivmedel. Dessa åtgärder bidrar till mål e) i artikel 21c.3 RRF-förordningen såvitt avser att stödja transporter med nollutsläpp och infrastruktur för dessa.

Kompetensförsörjning för ett hållbart energisystem

Flera åtgärder som vidtas utanför återhämtningsplanen är i linje med mål f) i artikel 21c.3 i RRF-förordningen om en påskyndad omskolning för att öka arbetskraftens gröna kompetenser och därtill hörande digitala färdigheter. Kompetensförsörjningen är en förutsättning för att elektrifieringen och klimatomställningen ska kunna intensifieras. I augusti 2022 gav regeringen därför Energimyndigheten i uppdrag att samordna en nationell kraftsamling kring kompetensförsörjning för elektrifieringen (I2022/01665).

Energimyndigheten ska bl.a. genom kartläggning och analys tydliggöra kompetensbehovet inom relevanta yrkeskategorier utifrån ett helhetsperspektiv på elektrifieringen och omställningen till ett fossilfritt energisystem. Myndigheten ska även identifiera möjliga hinder och utmaningar för energisektorns och näraliggande sektors kompetensförsörjning samt föreslå åtgärder för att möta kort- och långsiktiga kompetensbehov, som inbegriper ett fortsatt främjande av jämställdhet och integration. I uppdraget ingår även att verka för en närmare och mer koordinerad samverkan mellan myndigheter och branschaktörer i fråga om kompetensförsörjning kopplat till elektrifieringen, bl.a. för att stärka möjligheterna att rekrytera fler till relevanta utbildningar. Uppdraget ska slutredovisas senast i december 2024.

Under 2021 startade Energimyndigheten en satsning på kompetenscentrum inom energiområdet genom en bred utlysning. Utlysningen avser långsiktiga och internationellt konkurrenskraftiga kompetenscentrum där universitet, högskolor och forskningsinstitut i samverkan med näringsliv och offentlig sektor genomför behovsmotiverad excellent

forskning kring de utmaningar vars lösningar är centrala för ett hållbart energisystem. Stöd till elva nya centrum har beviljats inom områdena 1) biogas, 2) elektromobilitet, 3) ellagring och balansering, 4) hållbar vätgas, 5) hållbar vattenkraft, 6) akademiskt-industriellt kärntekniskt initiativ, 7) turbinbränslen för luftfart och kraftproduktion, 8) hållbar skog, material och energi, 9) resilienta energisystem, 10) katalys och 11) sol.

Snabbare miljö tillstånd för industrin och ökad utbyggnad av elinfrastruktur

Flera åtgärder som bidrar till den energirelaterade landsspecifika rekommendationen om att bl.a. påskynda utbyggnaden av förnybar energi, förstärka interna nät inom landet och effektivisera tillståndsförfaranden genomförs och flera utredningar inom området pågår.

Regeringen har bl.a. beslutat om uppdrag till olika myndigheter. Ett exempel är regeringens uppdrag till Energimyndigheten från februari 2022 att tillsammans med andra myndigheter peka ut lämpliga områden för att möjliggöra ytterligare 90 TWh elproduktion till havs (M2022/00276). Detta uppdrag redovisades den 31 mars 2023. Utifrån Energimyndighetens underlag ska Havs- och vattenmyndigheten föreslå ändringar i havsplanerna senast 31 december 2024.

Svenska kraftnät har fått i uppdrag att bygga ut transmissionsnätet till områden inom Sveriges sjöterritorium där det finns förutsättningar att ansluta fler elproduktionsanläggningar. Uppdraget redovisades den 16 juni 2022. I september 2021 fick Energimarknadsinspektionen i uppdrag att tillsammans med Lantmäteriet och länsstyrelserna utveckla och testa nya arbetssätt för hantering av de tillstånd och rättigheter som krävs för att bygga ut eller förstärka det svenska elnätet (I2021/02334; I2021/0110). Detta uppdrag redovisades den 1 maj 2023. Vidare har Energimarknadsinspektionen fått utökade resurser under 2023–2025 för att fortsätta arbetet med att halvera ledtiderna för tillståndprocesser för elnät och säkerställa en utvecklad elmarknad.

Regeringen har även beviljat tillstånd som förbättrar förutsättningarna för energiförsörjningen. Regeringen gav den 16 februari 2023 elnätsföretaget Vattenfall Eldistribution tillstånd att lägga ut de undervattenskablar som krävs för att driva den planerade vindkraftsparken Kriegers flak i södra Östersjön, ett steg i utbyggnaden av havsbaserad vindkraft (KN2023/00518). Kablarna ska placeras i havet på den s.k. kontinentalsockeln inom Sveriges sjöterritorium och ekonomiska zon. De anläggningsarbeten som krävs för att lägga ut kablarna ska vara klara inom en tioårsperiod.

Den 15 december 2022 fick två företag godkänt att tillsammans anlägga strömkablar genom svensk ekonomisk zon på Östersjöns botten (N2021/03166). Kablarna ska ansluta de baltiska kraftnäten med det kontinentaleuropeiska nätet, vilket kan bidra till en mer integrerad europeisk elmarknad. Projektet benämns Harmony link.

Åtgärder i den ursprungliga återhämtningsplanen som bidrar till REPowerEU-målen

Flera åtgärder i den ursprungliga återhämtningsplanen som ligger till grund för rådets nu gällande genomförandebeslut bidrar till REPowerEU-målen. Lokala och regionala klimatinvesteringar (Klimatklivet) stödjer investeringar inom flera sektorer. Stöd kan exempelvis beviljas för klimatsatsningar inom transporter, industri, bostäder, lokaler, stadsbyggnad och energi. Det kan handla om allt från biogas och infrastruktur, såsom cykelbanor, till installation av laddningspunkter för elfordon. Åtgärden förväntas därmed bidra till mål e) i artikel 21c.3 i RRF-förordningen såvitt avser att stödja transporter med nollutsläpp och infrastruktur för dessa. Ett annat exempel på möjliga investeringar som stödet kan främja är investeringar för att bättre kunna ta tillvara spillvärme inom industrin, vilket minskar behovet av att producera värme med alternativa bränslen. På så sätt bidrar åtgärden till att fasa ut fossila bränslen i industrin, i enlighet med mål b) i artikel 21c.3 i RRF-förordningen. Ytterligare exempel på möjliga investeringar är energilagring genom exempelvis vattenackumulatörer, vilket bidrar till mål e) i artikel 21c.3 i RRF-förordningen såvitt avser att stödja lagring av el.

En annan åtgärd i den ursprungliga återhämtningsplanen som bidrar till REPowerEU-målen är Klimatinvesteringar i industrisektorn (Industriklivet). Åtgärden omfattar ett brett spektrum av stöd till forskning och utveckling av ny teknik som minskar utsläpp. Åtgärden bidrar till mål b) i artikel 21c.3 i RRF-förordningen, som avser att fasa ut fossila bränslen i industrin, öka produktion och användning av hållbar biometan, förnybar eller fossilfri vätgas och öka andelen och påskynda utbyggnaden av förnybar energi. Åtgärden är även i linje med mål f) i samma artikel om stöd till värdekedjor för material och tekniker som är viktiga för den gröna omställningen, liksom mål e) att stödja transporter med nollutsläpp och infrastruktur för dessa. Även Järnvägssatsningarna i den ursprungliga återhämtningsplanen (spår- och växelbyte) bidrar till målet att stödja transporter med nollutsläpp och infrastruktur för dessa.

I den ursprungliga återhämtningsplanen ingår förutom investeringar även ett antal reformer som stödjer REPowerEU-målen. Reformen Slopad nedsättning av energiskatt på uppvärmningsbränslen inom industrin, jord-, skogs- och vattenbruk förväntas bidra till en minskad användning av fossila bränslen i enlighet med mål b) i artikel 21c.3 i RRF-förordningen. Åtgärden är en del av ambitionerna att öka energieffektiviseringen för alla sektorer i ekonomin. Reformen Justerad beräkning av bilförmån innebär att den relativa kostnaden för att ha en förmånsbil ökar jämfört med att använda andra transportmedel som orsakar mindre utsläpp. Reformen främjar därmed mål e) i artikel 21c.3 i RRF-förordningen såvitt avser att stödja transporter med nollutsläpp. Reformen Förändrad arbetsrätt och ökade möjligheter till omställning är en viktig åtgärd för att i enlighet med mål f) i artikel 21c.3 i RRF-förordningen påskynda omskolning för att öka arbetskraftens gröna kompetenser och därtill hörande digitala färdigheter. Reformen svarar mot den svenska industrins behov av ökade möjligheter till kompetensväxling och vidareutbildning för att inte kompetensbrist ska bli ett hinder för elektrifieringen. Stöd till omställning kan även minska den ojämna könsfördelningen inom energisektorn som i nuläget begränsar rekryteringsunderlaget.

Slutligen ingår i den ursprungliga planen flera reformer inom bostadssektorn som kompletterar de investeringar som utökas i REPowerEU-kapitlet. Det handlar om Privat initiativrätt – planintressentens medverkan vid detaljplaneläggning, Ett förenklat och effektivt regelverk för bland annat bygglov och Bättre konkurrens i bostadsbyggandet. Dessa reformer har potential att påskynda de ombyggnads- och nybyggnadsprocesser som krävs för ökad energieffektivitet i bostadssektorn, i enlighet med mål b) i artikel 21c.3 i RRF-förordningen.

c) Beskrivning av reformer och investeringar

Reform: Snabbare tillståndsprocess vid elnätsbyggnation

Detta är en ny reform utöver de som ingår i den ursprungliga återhämtningsplanen. Reformen bidrar till att korta tillståndsprocessen vid elnätsbyggnation, vilket i linje med den energirelaterade landsspecifika rekommendation som antogs av Ekofin-rådet den 12 juli 2022 främjar förstärkta interna nät inom landet. En snabbare utbyggnad av elnätet innebär att nätkapaciteten kan höjas i en snabbare takt, vilket är en förutsättning för att påskynda utbyggnaden av förnybar elproduktion. Reformen tar även itu med interna och gränsöverskridande flaskhalsar i energiöverföringen och energidistributionen i enlighet med artikel 21c.3 i RRF-förordningen, genom att främja en snabbare utbyggnad av elnätet.

Utmaning: En snabbare ökning av kapaciteten i elnätet är nödvändig för att kunna genomföra den elektrifiering som krävs för att klara klimatomställningen. Sverige har i dag betydande begränsningar i överföringen mellan de geografiska elområdena SE2 till SE3 och SE3 till SE4, samt begränsningar inom områdena, som gör att den förnybara elproduktion som krävs för att möta framtida behov inte kan byggas ut utan stora nätförstärkningar. Begränsningarnas omfattning kan illustreras av att de under 2022 gav upphov till s.k. flaskhalsintäkter, dvs. avgifter och intäkter för överbelastning enligt artikel 18 och 19 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2019/943 av den 5 juni 2019 om den inre marknaden för el, om mellan 60 och 90 miljarder kronor. Dessa avgifter och intäkter uppstår om elpriset i ett elområde där elen produceras är lägre än i det elområde dit elen överförs och syftar till skapa incitament för ökad utbyggnad i underutbyggda områden. Överföringsbegränsningar leder därmed till högre elpriser i elområden där det finns ett underskott av elproduktion. Under 2022 var elpriset i genomsnitt över året ungefär dubbelt så högt i de södra elområdena som i de norra.

Det tar i dag alltför lång tid att bygga och förstärka elnät och långa tillståndsprocesser har utgjort ett skäl till varför planerade förstärkningar i transmissionsnätet har försenats. Det finns inga oberoende uppgifter om hur lång tid det i genomsnitt tar att bygga en elledning i dag, men elnätsbranschen, inklusive transmissionsnätsoperatören, har i olika sammanhang angett att en ny ledning ofta tar 10 till 12 år att bygga räknat från det att behovet av en ledning identifieras till det att den tas i drift. För att bygga eller förstärka elnät krävs nätkoncession som beviljas av Energimarknadsinspektionen eller i vissa fall regeringen. Utöver det krävs även andra tillstånd, dispenser och anmälningar som rör olika miljöintressen och människors hälsa. Det kan också krävas tillstånd för att bygga stationer som behövs i

anslutning till elnäten. Sammantaget kan det i vissa fall röra sig om flera hundra prövningar för en ledning och dessa kan göras av olika tillståndsmyndigheter vid olika tidpunkter. Den nuvarande tillståndsprocessen består därmed av många olika prövningar i flera led, vilket sammantaget leder till en utdragen process.

I dagsläget hanteras många delar av tillståndsprocessen sekventiellt, snarare än parallellt. Större möjligheter till parallell hantering skulle kunna ge betydande tidsbesparingar för utbyggnad av nya elledningar och därmed elnätet. Energimarknadsinspektionen, som är den myndighet som ansvarar för den primära tillståndsprövningen för elledningar (nätkoncessionen), har i en rapport (Kortare ledtider för elnätsutbyggnad Ei R2023:09) tillsammans med en rad andra myndigheter och aktörer kommit till samma slutsats och tar bl.a. upp samordning av dispenser och lokala tillstånd som en verkningfull åtgärd. Sammantaget tycks det finnas potential att korta ledtiderna med uppskattningsvis ett par år, i vissa fall till och med mer.

Flera åtgärder som kan korta tillståndsprocessen förutsätter lagändringar. I denna reform i REPowerEU-kapitlet ingår två ändringar som rör elnätstillståndsprövningen. Den första ändringen innebär undantag från vissa krav på dispens från lokala områdesskydd som i dag finns i 7 kap. 11–11 b §§ och 7 kap. 13–18 h §§ miljöbalken. I dag ges sådan dispens regelmässigt för elledningar, men frågan om dispens tar lång tid att pröva. Då dispensen endast gäller för en begränsad tid söks dessa ofta sent i processen vilket innebär ett hinder för tidiga och mer parallella processer. Med en generell dispens kommer prövningen att kunna ske tidigare i processen och mer samlat. I stället för att prövningen görs i en process per skyddsområde, vid lokala eller regionala myndigheter, kommer den att ske vid ett tillfälle för samtliga berörda skyddsområden inom ramen för den övergripande miljöprövningen. En sådan mer samlad miljöprövning bidrar till en effektivare prövning och kortare process, vilket sparar tid och resurser, utan att sänka kraven i prövningen.

Hur mycket tid som kan sparas till följd av undantag från vissa krav på dispens från lokala områdesskydd kommer att variera från fall till fall beroende på hur många skyddsområden som berörs och hur stor påverkan på dessa är, dvs. hur omfattande prövning som krävs. Antalet skyddsområden per ledning varierar och kan uppgå till tiotals eller hundratals. En samling av prövningen av tiotals eller hundratals områden per ledning till en enda prövning vid ett enda tillfälle väntas märkbart minska såväl tids- som resursåtgången vid tillståndsprövningen.

Den andra ändringen handlar om att förtydliga förutsättningarna för teknikval på de högsta spänningsnivåerna, vilket också är ett förslag som tas upp i Energimarknadsinspektionens rapport om kortare ledtider vid elnätsutbyggnad (Ei R2023:09). I valet mellan markkabel och luftledning är, för högre spänningsnivåer, i de allra flesta fall en luftledning att föredra framför en markkabel eftersom en storskalig utbyggnad av markkabel på de högre spänningsnivåerna i hela landet inte bedöms vara tekniskt möjlig. Trots detta finns i dag krav på att markkabel ska utredas fullständigt och på samma villkor som luftledning i varje fall, vilket

följer av prövningen enligt 2 kap. 12 och 17 §§ ellagen (1997:857). Genom att i stället i förväg och generellt peka ut i vilka undantagssituationer kabel ska användas och utredas närmare samt hur valet mellan luftledning och kabel ska bedömas i koncessionsprövningen möjliggörs snabbare prövningsprocesser. Det kommer fortfarande vara nödvändigt att göra åtminstone en översiktlig bedömning av teknikvalsfrågan, men en presumtion kommer att gälla för att luftledning är lämpligare. Presumtionen kan motbevisas i det enskilda fallet, men innebär i de allra flesta fall att mindre tid och resurser krävs för att förbereda och pröva en ansökan.

Målsättning: Att främja en snabbare tillståndsprocess vid elnätsbyggnation och därmed en snabbare utbyggnad och upprustning av det nationella och gränsöverskridande elnätet. Det i sin tur är en förutsättning för en ökad nätkapacitet och en ökad utbyggnad av förnybar elproduktion.

Implementering: Den statliga utredningen Klimatråtsutredningen (SOU 2022:21) avslutade sitt arbete i maj 2022. Utredningens delbetänkande och slutbetänkande har remitterats och berörda aktörer har haft möjlighet att lämna synpunkter. Ändringarna förutsätter att regeringen lämnar en proposition med förslag till lagändring som i så fall beslutas av riksdagen.

Målgrupp: Elnätsföretag, kommuner och berörda statliga myndigheter.

Involvering av intressenter: Utredningen har samrått med relevanta myndigheter, organisationer och företag. Utredningens betänkande har remitterats och berörda aktörer har fått möjlighet att lämna synpunkter på förslagen.

Tidslinje: Beslut om utredningsdirektivet fattades av regeringen den 19 december 2019 och beslut om tilläggsdirektiv den 27 augusti 2020 samt den 23 juni 2021. Utredningen redovisade ett delbetänkande den 31 mars 2021 och ett slutbetänkande den 18 maj 2022. Remisstiden gick ut den 7 november 2022. Förslagen bereds inom Regeringskansliet. Den preliminära inriktningen är att förslag till lagändringar ska kunna lämnas till riksdagen under 2024.

Statligt stöd: Åtgärden innebär inte något statligt stöd eftersom den inte innefattar överföring av statliga medel till ett visst företag.

Delmål: Lagstiftningens ikraftträdande förutsätter att riksdagen beslutar att anta förslagen i propositionen.

Delmål: Ikraftträdande av lagstiftning senast december 2024 som syftar till att korta tillståndsprocesser vid elnätsbyggnation. Lagstiftningen innebär att det införs undantag från vissa av de krav på dispens från lokala områdesskydd som i dag finns i 7 kap. 11–11 b §§ och 7 kap. 13–18 h §§ miljöbalken, samt en presumtion för luftledning vid bedömning av teknikval på de högsta spänningsnivåerna. Presumtionen för luftledning kommer att ersätta kravet på att markkabel ska utredas på samma villkor som luftledning i varje fall, vilket i dag följer av prövningen enligt 2 kap. 12 och 17 §§ ellagen.

Kostnad: Åtgärden har inga kostnader knutna till sig inom ramen för RRF.

Jämställdhetsperspektiv: Den här reformen har ingen tydlig påverkan på jämställdheten.

Ingen betydande skada för miljömål: En materiell bedömning har gjorts av alla de sex miljömålen för att utvärdera om åtgärden är förenlig med principen om att inte orsaka betydande skada. Slutsatsen är att åtgärden inte bedöms orsaka någon betydande skada på något av dessa mål, med beaktande av både de direkta och primära indirekta effekterna under hela livscykeln.

Del 1 av checklisten för efterlevnad av principen om att inte orsaka betydande skada (Do No Significant Harm, DNSH) – Snabbare tillståndsprocess vid elnätsbyggnation

Ange vilka av miljömålen nedan som kräver en materiell bedömning av åtgärden mot bakgrund av principen om att inte orsaka betydande skada	Ja	Nej	Motivering om "Nej" har valts
Begränsning av klimatförändringarna		X	Åtgärderna syftar till att möjliggöra en snabbare utbyggnad av elnät, vilket i sin tur är en absolut nödvändighet för att få till stånd mer utbyggnad av förnybar elproduktion i Sverige och för att transportera förnybar el från Sverige. Åtgärderna bedöms inte ha någon negativ effekt på klimatet.
Anpassning till klimatförändringar		X	Åtgärderna bedöms inte ha någon påverkan i någon riktning avseende klimatanpassning.
Hållbar användning och skydd av vatten och marina resurser.		X	Åtgärderna bedöms inte beröra vattenanvändning eller -skydd.
Den cirkulära ekonomin, inbegripet förebyggande och återvinning av avfall.		X	Åtgärderna bedöms inte ha någon påverkan på frågor om cirkulär ekonomi.
Förebyggande och begränsning av föroreningar till luft, vatten eller mark.		X	Skyddet mot föroreningar av vatten och mark ändras inte av att luftledningar presumeras vara lämpligare än markkabel för ledningar för högre spänningsnivåer. Markkablar har dock generellt sett en annan påverkan på mark och vatten än luftledningar. Påverkan bedöms i det enskilda fallet, mot nationell och europeisk miljölagstiftning.
Skydd och återställande av biologisk mångfald och ekosystem.		X	Åtgärderna förväntas inte leda till någon betydande negativ effekt på skyddet och återställandet av biologisk mångfald och ekosystem. Genom att generella dispenser införs för anläggning och underhåll av vissa elledningar där ledningarna går genom vissa lokala miljöskyddsområden ändras prövningsordningen så att en särskild prövning om dispens enligt 7 kap. 11 § miljöbalken inte behöver ske. Prövningen av verksamhetens miljöpåverkan, inklusive dess påverkan på de intressen som förekommer i det lokala miljöskyddsområdet, påverkas emellertid inte utan görs som innan i enlighet med gällande nationell rätt och EU-rätt om miljöbedömningar och artskydd, enligt 2 kap. 2 och 6 kap. miljöbalken och artskyddsförordningen, vilka också genomför här relevanta delar av direktiv 2011/92/EU, direktiv 2003/4/EG, direktiv 92/43/EEG och direktiv 2009/147/EG. För underhållsåtgärder ska en anmälan enligt 12 kap. 6 § miljöbalken göras till den regionala tillsynsmyndigheten (länsstyrelsen) eller Skogsstyrelsen som kan förelägga verksamhetsutövaren att komma in med en specifik miljöbedömning, eller att vidta försiktighetsåtgärder.

Investering: Energieffektivisering av flerbostadshus

Denna investering ingår i fokusområdet ”Grön omställning” i den ursprungliga återhämtningsplanen. Den beskrivning och analys av investeringen som gjordes där är alltså aktuellt. Ändringarna är begränsade till storleken på det finansiella stödet som söks för denna åtgärd och en proportionerlig ökning av tillhörande mål. Måldatumet är oförändrat.

Målet (referensnummer 8) för denna investering ändras till följande lydelse:

Mål: År 2025 ska 2 246 000 kvadratmeter Atemp, som definierar golvytan i byggnaden som energiprestandan bör baseras på, ha renoverats.

Ambitionsnivån höjs därmed med 1 646 000 kvadratmeter Atemp från 600 000 kvadratmeter Atemp i ursprungliga planen.

Kostnad: Kostnaden för ambitionshöjningen uppgår till 1 660 miljoner kronor. Av beloppet avser 810 miljoner kronor 2022, 240 miljoner kronor 2023 och 610 miljoner kronor 2024. Det motsvarar totalt 163,95 miljoner euro (baserat på ECB:s referensväxelkurs då Sveriges ursprungliga återhämtningsplan lämnades in, den 28 maj 2021).

Kostnaden utgör en del av de medel som anslagits för investeringen (bet. 2021/22:FiU48, rskr. 2021/22:436 och prop. 2022/23:1, bet. 2022/23:FiU1, rskr.2022/23:51).

För beräkningar och analys, se s. 46–50 i Sveriges ursprungliga återhämtningsplan samt bilagan till rådets nu gällande genomförandebeslut (referensnummer 8). Ambitionshöjningen är baserad på samma kostnadsberäkning som tidigare och sker proportionerligt. Uppgången i inflationen efter rådets genomförandebeslut som antogs den 4 maj 2022 har inte beaktats i kostnadsberäkningarna.

Investering: Investeringsstöd för hyresbostäder och bostäder för studerande

Denna investering ingår i fokusområdet ”Investeringar för tillväxt och bostadsbyggande” i den ursprungliga återhämtningsplanen. Den beskrivning och analys av investeringen som gjordes där är alltså aktuellt. För att få stöd enligt Investeringsstöd för hyresbostäder och bostäder för studerande krävs att projektet bidrar till ett långsiktigt hållbart byggande genom att byggnaden har låg energianvändning, motsvarande högst 88 procent av vad som krävs för att byggnaden ska anses vara en nära-nollenergibyggnad enligt 3 kap. 14 § plan- och byggförordningen (2011:338). Det är därutöver möjligt att få ett förhöjt stöd om energiprestandan är extra hög och byggnadsprojektet medför en energianvändning motsvarande högst 56 procent av vad krävs för att byggnaden ska anses vara en nära-nollenergibyggnad enligt 3 kap. 14 § plan- och byggförordningen. Stödet kan då höjas med högst 75 procent av grundbeloppet. I den ursprungliga återhämtningsplanen (s. 165) framgår att minst 65 procent av samtliga ärenden som ledde till utbetalningar under 2020 och 2021 uppfyllde kraven för ett högre stödbelopp. År 2022 uppgick denna andel till mer än 70 procent. I den ursprungliga planen märktes också stödet som 40 procent klimatåtgärd, i

enlighet med RRF-förordningens Bilaga VI Metod för klimattagning av facilitetens olika insatstyper, kod 025b Uppförande av nya energieffektiva byggnader.

Bostäder med hög energieffektivitet bidrar också till mål c) att bekämpa energifattigdom för hushåll, eftersom en högre energiprestanda leder till minskad energiförbrukning för byggnaden, både den fastighetsgemensamma delen och den lägenhetsvisa energiförbrukning som hyresgästerna själva står för och betalar. Som beskrivs i bilagan till rådets genomförandebeslut, syftar Investeringsstöd för hyresbostäder och bostäder för studerande till att öka tillgången på nya hyresbostäder med lägre hyra jämfört med nya icke-subsventionerade bostäder. Stödet är därför förenat med krav på att hyran inte får överstiga en viss nivå, som är lägre än i övrig nyproduktion. Dessutom ställs krav på att hyresvärden inte får neka en hyresgäst att hyra en subsventionerad bostad med argumentet att inkomsten för låg, så länge personen eller hushållet har möjlighet att betala hyran. Detta eftersom många hyresvärdar har höga schablonmässiga inkomstkrav för presumtiva hyresgäster. Genom kombinationen av dessa två villkor ska stödet medföra att dessa bostäder blir tillgängliga för fler hushåll, vilket även underlättar situationen för personer i den nedre delen av inkomstfördelningen, studenter eller personer som håller på att ta sig in på arbetsmarknaden. Stöd får lämnas för bostäder för studerande och bostäder som anordnas i syfte att underlätta inträde på den ordinarie bostadsmarknaden för personer i en socialt utsatt situation (3 § andra stycket i stödförordningen).

Därutöver ska stödmottagaren, i projekt med minst tio lägenheter, erbjuda kommunen minst 12,5 procent av lägenheterna i projektet att bl.a. hyra i syfte att underlätta inträde på den ordinarie bostadsmarknaden för personer i en socialt utsatt situation (8a § punkt 1 i stödförordningen). Genom flyttkedjor kan bostäder i beståndet, där hyran är lägre än i nyproducerade bostäder som tillkommit med investeringsstöd, frigöras. I den utsträckning som dessa kommer ekonomiskt svaga hushåll till del kan det innebära förbättringar av deras hushållsekonomi, inbegripet utgifterna för hushållsenergi. Tillskottet av investeringsstödsbostäder kan alltså indirekt bidra till att hushåll med något lägre inkomster inte behöver lägga lika stor del av sin inkomst på bostaden och energikostnader som är relaterade till boendet.

Ändringarna är begränsade till storleken på det finansiella stödet som söks för denna åtgärd och en proportionerlig ökning av tillhörande mål. Ambitionshöjningen beskrivs i form av ett tillkommande mål utöver de två som finns i bilagan till rådets nu gällande genomförandebeslut. Måldatum för det tillkommande målet sätts till 2025. Måldatum för de ursprungliga målen påverkas inte.

Ett nytt mål läggs till med följande lydelse:

Mål 3: Utbetalning av stöd till 6 720 färdigställda bostäder 2025.

Ambitionshöjningen motsvarar därmed 1 920 färdigställda bostäder.

Kostnad: Kostnaden för ambitionshöjningen uppgår till totalt 1,2 miljarder kronor. Av beloppet avser 810 miljoner kronor 2024 och 390 miljoner kronor 2025. Det motsvarar totalt

118,52 miljoner euro (baserat på ECB:s referensväxelkurs den 28 maj 2021 då Sveriges ursprungliga återhämtningsplan lämnades in).

Kostnaden utgör en del av de medel som anslagits för investeringen (prop. 2022/23:1, bet. 2022/23:FiU1, rskr. 2022/23:51).

För beräkningar och analys, se s. 133–143 i den ursprungliga återhämtningsplanen samt bilagan till rådets nu gällande genomförandebeslut (referensnummer 51). Utökningen är baserad på samma kostnadsberäkning som låg till grund för den ursprungliga återhämtningsplanen och sker proportionerligt. Uppgången i inflationen efter rådets genomförandebeslut som antogs den 4 maj 2022 har inte beaktats i kostnadsberäkningarna.

d) Projekt med gränsöverskridande dimension eller effekt

De tre åtgärder som ingår i Sveriges REPowerEU-kapitel bedöms alla ha eller bidra till positiva gränsöverskridande effekter. Enligt skäl 27 till Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2023/435 om ändring av förordning (EU) 2021/241 vad gäller REPowerEU-kapitel i planer för återhämtning och resiliens och om ändring av förordningarna (EU) nr 1303/2013, (EU) 2021/1060 och (EU) 2021/1755 samt direktiv 2003/87/EG, ska det vid bedömningen av ett REPowerEU-kapitels gränsöverskridande effekt tas i beaktan att åtgärder som utförs i en medlemsstat kan ha spridningseffekter i andra medlemsstater. Vidare framgår att åtgärder som minskar energiefterfrågan bör anses ha en positiv gränsöverskridande effekt eftersom sådana åtgärder frigör ytterligare kapacitet eller försörjning för andra medlemsstater. Enligt punkt 2.13 i bilaga V till RRF-förordningen ska kommissionen vid sin bedömning av ett REPowerEU-kapitels gränsöverskridande dimension eller effekt beakta i vilken utsträckning genomförandet på nationell nivå bidrar till att säkra energitillgången i EU som helhet, eller hur genomförandet av de planerade åtgärderna förväntas bidra till att minska beroendet av fossila bränslen och minska energiefterfrågan.

Investeringarna Energieffektivisering av flerbostadshus och Investeringstöd för hyresbostäder och bostäder för studerande minskar energiefterfrågan (se ovan s. 9–11, 19 och 20) och bör därmed anses ha positiva gränsöverskridande effekter, i enlighet med skäl 27 till förordningen (EU) 2023/435. Dessa åtgärder bidrar även till den energirelaterade landspecifika rekommendation som riktats till Sverige 2022 avseende förbättrad energieffektivitet (se ovan s. 7). Reformen Snabbare tillståndsprocess för elnätsutbyggnad syftar till en snabbare utbyggnad och upprustning av det nationella och gränsöverskridande elnätet. Reformen främjar säkerställande av tillräcklig nätkapacitet, vilket minskar risken för interna och gränsöverskridande flaskhalsar samt kan frigöra kapacitet för andra medlemsstater (se ovan s. 11 och 15–19). Genom att förbättra förutsättningarna för elektrifieringen kan reformen även möjliggöra en lägre förbrukning av fossila bränslen. Reformen bör därmed anses ha en positiv gränsöverskridande verkan (se skäl 27 till förordningen [EU] 2023/435).

Till detta kommer att åtgärderna i tillägget består av realistiska projekt som bäst uppfyller de mål som anges i artikel 21c.3 i RRF-förordningen (se artikel 20.5 ca i RRF-förordningen).

Syftet med införandet av REPowerEU-kapitel i medlemsstaternas återhämtningsplaner är att åstadkomma en snabb respons på de stora utmaningar som EU står inför i fråga om den gröna omställningen och energibrist. Genom att skala upp två åtgärder som redan ingår i den befintliga återhämtningsplanen och som därmed redan uppfyller de mål och de övriga krav som framgår av RRF-förordningen, säkras ett snabbt och effektivt svar på dessa utmaningar. Samtidigt motverkas risken att i onödan försena Sveriges bidrag till REPowerEU. Det finns inte heller utrymme för fler investeringar i Sveriges REPowerEU-kapitel då kostnaderna för dessa inte ryms inom Sveriges tilldelning av medel. De två uppskalade åtgärderna kompletteras med en ny reform som bl.a. syftar till att minska risken för interna och gränsöverskridande flaskhalsar. Som framgår av ovan avsnitt om åtgärdernas bidrag till REPowerEU-målen och beskrivningar av reformen och investeringarna bedöms de tre åtgärdernas bidrag till REPowerEU-målen vara betydande. Samtliga åtgärder är dessutom möjliga att genomföra under facilitetens livslängd. De tre valda åtgärderna anses därmed bäst svara mot inte bara de mål som anges i artikel 21 c.3 i RRF-förordningen, utan även syftet med REPowerEU i stort.

Även åtgärder som genomförs utanför RRF har gränsöverskridande effekter. Ett exempel är regeringens beslut att godkänna strömkablar på Östersjöns botten som ansluter de baltiska kraftnäten med det kontinentaleuropeiska nätet (se beskrivning på s. 10–12). Vidare planerar Svenska kraftnät i enlighet med sin investerings- och finansieringsplan för 2022–2024 bl.a. följande:

- Svenska kraftnät kommer de kommande åren tillsammans med Baltic Cable AB och tyska systemoperatören Tennet GmbH integrera Baltic Cable till de europeiska marknadskopplingarna för dagenföre- och intradaghandeln i enlighet med det gällande regelverket.
- Under 2022–2024 utförs arbete med ett tiotal åtgärder för att bygga bort begränsningar i överföringsförmågan. Oftast avser åtgärderna helt nya ledningar inkl. stationsåtgärder eller ledningsförnyelser där den nya ledningen ges en ökad överföringskapacitet, bl.a. i syfte att öka marknadsintegrationen mellan Sverige och andra länder. Ett exempel är Hansa Powerbridge, en ny förbindelse till Tyskland vars kapacitet planeras bli 700 MW. Investeringen beräknas uppgå till 3 600 miljoner kronor, varav 804 miljoner kronor är inom treårsperioden.
- Arbetet med att genomföra det nya nordiska balanseringskonceptet fortsätter. Programmet inkluderar ett stort antal projekt som är nödvändiga för att kunna genomföra marknadskoppling av nordiska balansmarknader mot balansmarknaderna i övriga Europa.

e) Konsultationsprocess med lokala och regionala myndigheter och andra relevanta intressenter

Reformen Snabbare tillståndsprocess för elnätsutbyggnad föregicks av en statlig utredning som har remissbehandlats. Remissinstanserna framgår av remissmissivet (M2022/01364) som är publicerat på regeringens hemsida. De yttranden som inkommit till Regeringskansliet med anledning av remissen finns med i underlagen för de beslut som följer efter remissen.

Investeringarna Energieffektivisering av flerbostadshus och Investeringar till hyresbostäder och bostäder för studerande remitterades till berörda intressenter i enlighet med beskrivningarna i den ursprungliga återhämtningsplanen (s. 47 och s. 134). Eftersom investeringarna inte har ändrats i substans, utan endast utökats, behövs ingen ytterligare konsultationsprocess.

f) Digital dimension

Investeringen Energieffektivisering av flerbostadshus har 40 procents digital märkning enligt kod 033 i bilaga VII till RRF-förordningen, se den ursprungliga återhämtningsplanen (s. 69).

g) Klimat- och miljömärkning

Investeringen Energieffektivisering av flerbostadshus har 40 procent klimatmärkning enligt kod 025 i bilaga VI till RRF-förordningen, se den ursprungliga återhämtningsplanen (s. 67). Investeringar till hyresbostäder och bostäder för studerande har märkts som 40 procent klimatåtgärd i enlighet med kod 025b i bilaga VI i RRF-förordningen. Då samtliga uppskattade totala kostnader i REPowerEU-kapitlet är märkta som 40 procent klimatåtgärd innebär det att kostnaderna i REPowerEU-kapitlet i sig uppbär 40 procents klimatmärkning enligt RRF-förordningen.

h) Principen att inte orsaka betydande skada (Do No Significant Harm, DNSH)

En DNSH-analys avseende reformen Snabbare tillståndsprocess för elnätsutbyggnad återfinns på s. 16. För investeringarna framgår DNSH-analysen i den ursprungliga återhämtningsplanen (s. 48–50 och s. 137–143).

i) Finansiering och kostnader

Sammantaget uppgår kostnaderna för de två utökade investeringarna till 2 860 miljoner kronor, vilket motsvarar 282,469 miljoner euro (baserat på ECB:s referensväxelkurs den 28 maj 2021 då Sveriges ursprungliga återhämtningsplan lämnades in). Det finansieras med 198,727 miljoner euro i tilldelade bidrag för Sverige från REPowerEU och överföring av 66 miljoner euro från brexitjusteringsreserven. Kostnader som inte täcks av tilldelade bidrag och överföring från brexitjusteringsreserven finansieras med nationella medel.

3. Justerade fokusområden

Den ursprungliga återhämtningsplanen uppdateras i enlighet med artikel 18(2) i RRF-förordningen för att ta hänsyn till det uppdaterade högsta ekonomiska bidrag som är tillgängligt för Sverige, genom att ett mål och ett delmål tas bort från planen.

Grön återhämtning	
Delmålets/målets referensnummer i rådets genomförandebeslut	Mål 11, delmål 12
Investeringsnamn	Fokusområde 1 – investering 4: Järnvägssatsning
Typ av ändring jämfört med rådets genomförandebeslut	Borttagen
Rättsligt stöd för ändringen	☐ Artikel 14(2) – begäran om lån ☒ Artikel 18(2) – uppdatering av högsta ekonomiska bidrag ☐ Artikel 21 – ändring på grund av objektiva omständigheter ☐ Artikel 21a – icke-återbetalningspliktigt ekonomiskt stöd från REPowerEU (ETS intäkter) ☐ Artikel 21b – Överföring från BAR ☐ Inget av ovan, korrigering av skrivfel

Kostnaden för dessa mål och delmål uppgår till 710 miljoner kronor (70,12 miljoner euro baserat på ECB:s referensväxelkurs den 28 maj 2021 då Sveriges ursprungliga återhämtningsplan lämnades in).

Sammantagen påverkan på fokusområdet

Målet och delmålet som rör vägskyddsanläggningarna och brobytet inom ramen för investeringen Järnvägssatsningen kommer fortfarande att genomföras med nationella medel, med en något förlängd tidsplan bortom facilitetens livslängd.

Ändringarnas sammantagna påverkan

Justeringarna såvitt avser investeringen Järnvägssatsning samt de utökade investeringarna i REPowerEU-kapitlet avseende Energieffektivisering av flerbostadshus samt Investeringsstöd för hyresbostäder och bostäder för studerande påverkar klimatmärkningen av Sveriges återhämtningsplan. Ändringarna minskar klimatmärkningen av återhämtningsplanen marginellt, från 44,4 procent till 43,6 procent. Det överstiger därmed fortsatt klimatmålet på minst 37 procent med god marginal. Den digitala märkningen för återhämtningsplanen inklusive tillägg stärks samtidigt från 20,5 till 21,4 procent. Sammantaget bibehålls återhämtningsplanens övergripande ambition i fråga om relevans, effektivitet och samstämmighet. Återhämtningsplanen fortsätter att bidra till att hantera en betydande andel av de utmaningar som identifierats i de landspecifika rekommendationer som rådet riktade till Sverige.

DEL 3: KOMPLEMENTARITET OCH GENOMFÖRANDE AV PLANEN

De ovan beskrivna justeringarna av Sverige återhämtningsplan som ingår i tillägget till återhämtningsplanen utgår från de investeringar och reformer som ingick i rådets

genomförandebeslut som antogs den 4 maj 2022, kompletterat med en ny reform. Justeringarnas sammantagna effekt innebär ett fortsatt starkt klimatfokus, vilket är i linje med det primära syftet med REPowerEU. Ambitionsnivån på de investeringar som i och med tillägget utökas jämfört med den ursprungliga återhämtningsplanen, höjs i proportion till det ökade finansiella nettobidraget från RRF. Även den nya reform som ingår i REPowerEU-kapitlet bidrar till ett stärkt fokus på energiomställningen, genom att underlätta en snabbare ökning av kapaciteten i elnätet och höja försörjningssäkerheten. Samtliga tre åtgärder som ingår i Sveriges REPowerEU-kapitel har gränsöverskridande effekter som bidrar till förordningens mål. I del 1 och 2 ovan beskrivs regeringens reformagenda med ett urval av de nationella åtgärder som genomförs utanför RRF men som bidrar till REPowerEU-mål under facilitetens livslängd.

Justeringarna i form av minskade åtaganden för att beakta nedrevideringen av det högsta möjliga ekonomiska bidraget som är tillgängligt för Sverige är förhållandevis modesta sett till planen som helhet. Justeringar har i stället skett i form av utökning av befintliga åtgärder som inkluderats i REPowerEU-kapitlet samt en ny reform. Ambitionerna på medellång sikt kvarstår då mål och delmål som lyfts ut ur planen i stället finansieras med nationella medel, men med en något förlängd tidsplan.

Sammantaget säkerställer justeringarna i återhämtningsplanen en anpassning till målen för REPowerEU. Justeringarna kompletterar därmed den ursprungliga återhämtningsplanen. För att säkerställa ett snabbt genomförande prioriteras investeringar som finns i den ursprungliga planen, stärkt med en ny reform vars genomförande är på god väg. På så sätt bibehålls även samstämmigheten i planen. Utökningen av befintliga åtgärder kompletteras med en reform som bidrar till REPowerEU:s mål. Detta tillvägagångssätt bidrar till att påskynda processen och säkerställer en solid grund baserad på föregående konsultationsprocess med berörda parter. Denna strategi för komplementaritet och synergier säkerställer att alla aspekter av RRF-förordningen fortsatt omhändertas, inte minst den befintliga höga täckningsgraden av de landsspecifika rekommendationerna inom ramen för den europeiska planeringsterminen. Mot denna bakgrund fortsätter bidraget till de sex pelarna som avses i artikel 3 RRF-förordningen att vara balanserat.

Genomförandet av återhämtningsplanen är fortsatt koncentrerat till början av facilitetens livslängd. Sammantaget är effekterna av ändringarna vad gäller komplementaritet och genomförande begränsade.

Särskilda aspekter av komplementaritet och genomförande beskrivs nedan. Övriga aspekter är oförändrade i förhållande till den ursprungliga återhämtningsplanen, såvida inte annat anges.

1. Överensstämmelse med andra initiativ

I tillägget till återhämtningsplanen ingår åtgärder som bidrar till att öka energieffektiviseringen samt den gröna och digitala omställningen för alla sektorer i ekonomin. Återhämtnings-

planen, inklusive de justeringar som redogjorts för ovan och som ingår i tillägget till återhämtningsplanen, innebär en fortsatt samstämmighet och ambitionsnivån bibehålls eller höjs medan kopplingen till nya initiativ med direkt relevans för målen för REPowerEU förtydligas. Ändringar i planen speglar den integrerade energi- och klimatpolitiken i den nationella energi- och klimatplanen (NECP). Ändringarna utgår från Sveriges befintliga mål och beslutade styrmedel och åtgärder för energi- och klimatområdet. Sammantaget är den svenska energi- och klimatpolitiken väl förenlig med ambitionen inom Energiunionens fem dimensioner. Den svenska energipolitiken bygger på samma tre grundpelare som energisamarbetet i EU. Politiken syftar till att förena ekologisk hållbarhet, konkurrenskraft och försörjningstrygghet. Planens bidrag till energipolitiken ska således skapa villkor för en effektiv och hållbar energianvändning och en kostnadseffektiv svensk energiförsörjning med låg negativ påverkan på hälsa, miljö och klimat samt underlätta omställningen till ett ekologiskt hållbart samhälle.

Därmed förstärks åtgärder i planen som svarar mot de relevanta landsspecifika rekommendationerna, inklusive aspekterna som rör energirelaterade utmaningar, i och med att reformen Snabbare tillståndsprocess vid elnätsutbyggnad inkluderas. Planen överensstämmer dessutom med informationen som ingår i de uppdaterade nationella reformprogrammen, den integrerade nationella energi- och klimatplanen (NECP), den territoriella planen för en rättvis omställning inom fonden för en rättvis omställning (FRO) och den förstärkta ungdomsgarantin.

2. Komplementaritet i finansieringen

I den ursprungliga återhämtningsplanen (s. 180–193) och i dess tekniska bilaga redogörs för hur åtgärder i planen kompletterar och säkerställer synergieffekter, samstämmighet och enhetlighet med åtgärder inom ramen för Europeiska regionala utvecklingsfonden (ERUF), Fonden för en rättvis omställning (FRO) och Europeiska socialfonden + (ESF+) samt processer för säkerställa EU:s finansiella intressen, inte minst att ingen dubbelfinansiering sker. Dessa redogörelser gäller oförändrat för återhämtningsplanen inklusive detta tillägg.

3. Effektivitet i genomförandet

Genomförandet sker enligt tidigare arrangemang med hjälp av genomförande myndigheter. Det pågår för närvarande en systemrevision om skydd av unionens finansiella intressen för den svenska återhämtningsplanen.

4. Konsultationsprocessen

Eftersom utformningen av de utökade investeringarna inte har ändrats, krävs ingen ytterligare konsultationsprocess utöver den som skett inför framtagandet av den ursprungliga återhämtningsplanen. Avseende den reform som tillkommit har sedvanlig konsultationsprocess genomförts, se beskrivning på s. 17.

5. Kontroll och revision

I den tekniska bilagan till den ursprungliga återhämtningsplanen redogörs för systemet för att förebygga, upptäcka och åtgärda korruption, bedrägerier och intressekonflikter vid användning av medel från faciliteten, och arrangemang som syftar till att undvika dubbel finansiering från faciliteten och andra unionsprogram. Dessa system och arrangemang bedöms fortfarande som lämpliga för att kunna följa EU:s regelverk om skydd av unionens finansiella intressen.

Regeringen gav den 1 juli 2021 Ekonomistyrningsverket (ESV) i uppdrag att samla in resultatinformation och förvaltningsförklaringar avseende de medel som Sverige tar emot från RRF (Fi2021/02544). Regeringen gav samma dag ESV i uppdrag att genomföra revisioner avseende de medel som Sverige tar emot från RRF (Fi2023/00579).

Ekofin-rådet antog ett genomförandebeslut om Sveriges återhämtningsplan den 4 maj 2022. Därefter har regeringen den 3 november 2022 beslutat att ingå ett finansieringsavtal med kommissionen (Fi2022/02945) som trädde i kraft den 15 december 2022. Den 27 april beslutade regeringen att ingå en operativ överenskommelse med kommissionen (Fi2023/01489) som trädde i kraft den 24 maj 2023.

Regeringen har den 3 november 2022 beslutat att förtydliga uppdraget till ESV att samla in resultatinformation och förvaltningsförklaringar avseende de medel som Sverige tar emot från RRF (Fi2022/02945). I uppdraget ingår att ESV även ska bistå regeringen vid utförandet av dess skyldigheter enligt finansieringsavtalet. ESV ska vidare bistå Regeringskansliet (Finansdepartementet) i dess roll som samordnande myndighet för Sveriges återhämtningsplan. ESV ska också samla in information om eventuell dubbelfinansiering och data för gemensamma indikatorer för reformer, samt delta i informationsutbyte och samverkan rörande genomförandet av återhämtningsplanen.

Regeringen har även den 9 februari 2023 beslutat att förtydliga uppdraget till ESV att genomföra revisioner avseende de medel som Sverige tar emot från RRF (Fi2023/00579). I det förtydligade uppdraget ingår att ESV ska redovisa en sammanfattning av de revisioner som myndigheten har utfört avseende genomförandet av Sveriges återhämtningsplan. Redovisningen ska ske i nära anslutning till de betalningsansökningar som Sverige under perioden 2023–2026 lämnar in till kommissionen. ESV ska vid samma tidpunkt även lämna en sammanställning av övriga relevanta revisioner avseende återhämtningsplanen som utförts av svenska myndigheter. ESV ska också, i

enlighet med artikel 12 i finansieringsavtalet, säkerställa att all nödvändig information rörande uppdraget att genomföra revisioner finns tillgänglig med anledning av att kommissionen, Europeiska revisionsrätten och Europeiska byrån för bedrägeribekämpning kan utföra revisioner upp till fem år efter datumet för den sista utbetalningen av medel från RRF.

Det pågår för närvarande en systemrevision avseende skyddet av unionens finansiella intressen inom den svenska återhämtningsplanen.

6. Kommunikation och transparens

I enlighet med det nya transparenskrav som inkluderats i RRF-förordningen gav regeringen den 25 maj 2023 ESV i uppdrag att skapa och förvalta en offentlig portal med information om slutmottagare av medel (Fi2023/01762). Det innebär att Sverige kommer att inrätta en användarvänlig och offentlig portal med de 100 slutmottagare som erhåller det största finansieringsbeloppet för genomförandet av åtgärder inom ramen för faciliteten. I övrigt kommer lämpliga kommunikationskanaler (se den ursprungliga planen s. 193) att användas även fortsättningsvis.

7. Förfinansiering

Sverige avser inte att ansöka om förfinansiering.

DEL 4: PLANENS ÖVERGRIPANDE SAMSTÄMMIGHET OCH PÅVERKAN

Återhämtningsplanens övergripande samstämmighet bibehålls och garanterar att planen på ett enhetligt sätt bidrar till de övergripande målen för RRF med ett förstärkt fokus på energiomställningen. Justeringarna återspeglar en höjd ambitionsnivå utifrån REPowerEU-målen. Synergieffekten mellan olika delar i planen behålls. Genomförandet sker till stor del i början av facilitetens livslängd vilket understryker ambitionsnivån.

Den relativt begränsade storleken av Sveriges återhämtningsplan i förhållande till ekonomins storlek gör att den makroekonomiska effekten av nettorevideringarna av investeringar och utgifter för BNP, priser och sysselsättning bedöms vara begränsad. Den direkta effekten understiger 0,1 procent av BNP under planens genomförandeperiod. Aspekterna som berör stärkande av den sociala sammanhållningen blir i stort sett oförändrade. Den utökade satsningen på byggandet av bostäder blir dock riktad till studenter och hushåll med lägre inkomster. Detta bör förbättra dessa två grupperns ställning på bostadsmarknaden.